

2037

ע.ע.

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מס' 1/ג

מישיבת ועדת העבודה

מיום ד', ה' בחשוון תשי"ח - 30.10.57 בשעה 8.00

צנחור

חברי הוועדה: ע. גוברין - היו"ר

ב. אידלסון

י. אלסוגי

מ. ארם

ה. ברגר

א. וילנסקה

ח. סיגורי-כהן

י. קרגמן

א. רימלט

י. ריפתין

סוזמנים:

מ. נמיר - שר העבודה

צ. בר-ניב - היועץ המשפטי של משרד

העבודה.

ד. טנה - מנהל אגף השיכון

צ. איכט - מזכיר שר העבודה.

סדר-היום:

1. שאילתות;

2. חוק הביטוח הלאומי, תשי"ד-1953

(צו בדבר שינוי סכום מענק הלידה).

3. חוק שירות מילואים (תגמולים)

תשי"ב-1952 (תקנות בדבר חישוב

שכר העבודה הרגיל וההכנסה הממוצעת)

4. חוק שירות מילואים (תגמולים)

תשי"ב-1952 (תקנות בדבר עובדים

עצמאיים)

5. הדיון בתכנית השיכון של משרד

העבודה.

היו"ר ע. גוברין:

פותח את הישיבה.

בהתנשנות שארעה אמש.

נשלח מכאן ברכת החלמה לשרים שנפצעו

רשות הדיבור לחבר הכנסת קרגמן לשאילתה.

י. קרגמן:

בזמן הדיון כתיקון לחוק הביטוח הלאומי הכריז שר העבודה בכנסת, כי אותם הזקנים שאינם מקבלים קיצבאות זקנה ושהם כהוויים מקרים סוציאליים יוכלו להנות מהקיצבה ע"י סידורים מיוחדים. עד כמה שהבנתי אז את הודעתו, היה ברור שהקיצבה תשולם ע"י המוסד לביטוח לאומי, אלא שהמימון יהיה ע"י מוסדות שונים. והנה, באחת הישיבות של וועדת הכספים, בעת הדיון על תקציב מיוחד למטרות סעד, שמעתי שמש"ר הסעד משלם את הקיצבה ובצורה הרגילה של סעד, אמנם בתשלום קצת יותר מוגדל. אני מבקש הסברים בענין זה.

היו"ר ע. גוברין:

אין לי התנגדות לקיים כירור קצר בענין זה בהשתתפות מנהל המוסד לביטוח לאומי.

שר העבודה מ. נמיר:

כיום שמסרתי את ההודעה הזאת בכנסת נאמר לי מטעם המוסד לביטוח לאומי, כי ההסכם בענין זה נגמר, משרד הסעד, המוסד לביטוח לאומי, הסוכנות היהודית וטלב"ן היו צריכים לפתור את הבעיה שהחוק לא יכול היה לפתור ולקבוע לזקנים האלה מכסות של עזרה כחפית כמעט לפי המכסות שמשלם המוסד לביטוח לאומי. לצערי, לאחר זמן חל שינוי לשלילה מצד משרד הסעד.

אני מעדיף למסור פרטים מלאים יותר בענין זה בישיבה שניה של הוועדה, לאחר שאקבל פרטים מטר לוטן ולאחר שאעניין במכתב שיש עמי במשרד על נושא זה, שלא הבאתי אותו הנה כיון שלא ידעתי כי השאילתה תוצג כאן.

חוק הביטוח ולאומי, תשי"ד-1953 (צו בדבר שינוי סכום מענק הלידה)

צ. בר-ניב:

לפני זמן מה אישרה הוועדה צו בדבר הגדלת מענק הלידה ל-80 ל"י, אולם בחוק כתוב שיש להגדיל את מענק הלידה ב-25 ל"י לכל ילד נוסף שנולד חי באותה לידה, וכאשר הגדלנו את מענק הלידה, לא הגדלנו את התוספת הזאת.

אנו מבקשים את אישור הוועדה להגדלת

התוספת הזאת מ-25 ל"י ל-30 ל"י.

ב. אירלסון:

ההוצאות לתאומים הן בדרך-כלל כפולות, כך שהתוספת הזאת איננה מספיקה.

צ. בר-ניב:

למעשה, המענק לצידור גם בשביל הילד הראשון הוא 30 ל"י בלבד, כי היתר הוא להוצאות אישפוז, כל פתרון אחר חורג מהמסגרת האוטומטית של התקנות.

גם אני מציע להגדיל את המענק במקרה של תאומים.

י. ריפתין:

ע.ע.

יועדת העבודה

30.10.57

איננו יכולים לפתור את הבעיה הזאת
אגב החיקון המוצע, אנו יכולים להציע
תיקון לחוק העיקרי.

היו"ר ע. גונרין:

הצו בדבר שינוי סכום מענק הלידה - אושר.

חוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ב-1952
תקנות בדבר חישוב שכר העבודה הרגיל וההכנסה הממוצעת.

צ. בר-ניב:
אנו מבקשים את אישור הוועדה להגדלת
המכסימום שלפיו מסתלם התגמול, שוב
בהתאם לתנודות שכר העבודה (מועגל למעלה) מ-250 ל-300 ל"י לחודש, ואת
המכסימום מ-140 ל-160 ל"י לחודש.

הענין הובא בפני המועצה של קרן ההשקאה,
ולמרות התנגדות של חלק מהחברים, אשר חשבו שהגדלות הן גדולות מדי,
אישרה זאת המועצה ברוב דעות.

התקנות בדבר חישוב שכר העבודה הרגיל וההכנסה הממוצעת,
לפי חוק שירות מילואים (תגמולים) תשי"ב-1952 - אושרו.

חוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ב-1952 (תקנות בדבר עובדים עצמאיים)

צ. בר-ניב:
לפי חוק שירות מילואים (תגמולים), אנו
רשאים, כאישור וועדת העבודה של הכנסת,

להוציא מכלל העצמאיים קבוצות שאינן מעונינות בכך. בזמנו הוצאנו רק
קיבוצים, עכשיו אנו מבקשים להוציא עוד שני סוגים: 1. חברי מושב שיתופי
ששם הבעיה איננה כספית, אלא ענין של סידור עבודה; 2. נשים בשואות
במושבי עולים שרשימתם תפורסם ע"י מנהל קרן ההשקאה כ"ירחון העבודה
והביטוח הלאומי". עול התשלומים על מושבי העולים הוא גדול, כי במושב
אנו רואים גם את האשה כראש משפחה, בכדי להקטין את העול, אנו מוציאים
מכלל הנהנים נשים בשואות, כלומר, התשלום שיצטרך לשלם כתיישב במושב
עולים יהיה למעשה החצי מהסכום שצריך לשלם מתיישב במושב עובדים.

סידור זה נעשה לפי הסכם עם המרכז החקלאי
ובאישור המועצה, ואנו מבקשים עתה את אישור הוועדה.

התקנות בדבר עובדים עצמאיים, לפי חוק שירות מילואים
(תגמולים), תשי"ב-1952 - אושרו.

סקירה על תכנית השיכון של משרד העבודה

היו"ר ע. גוברין:

בשעה הביעה הוועדה את רצונה לדון על תכנית השיכון התלת-שנתית של משרד העבודה, שר-העבודה נענה לכך ברצון, והוא ימסור עתה פרטים על תכנית זו.

שר העבודה ס. נמיר:

אני יוצא מתוך הנחה, לפחות היאורטית, שחברי הוועדה קראו את התזכיר הגשתי לממשלה, אולם כדי לרענן את זכרונכם, אעבור בקיצור על עיקריו.

קודם כל, ענין התלת-שנתית. לאחר שחיסול מעברות הצריפונים לא הוכלל בחקציב השנה השוספת, תכננו זאת בשנת התקציב הקרובה ושתי שנות התקציב שלאחר מכן, אולם בזמן עיבוד התכנית הזאת החלטנו לעשות מאמצים כדי להפוך את התכנית התלת-שנתית לתכנית בת 3 1/2 שנים, אולם בסובן החיובי, ז.א. להקדים כחצי שנה את התחלת התכנית הזאת, על מנת שכל מה שיבוצע עד סוף מרץ 1958 ירד מעומס התכנית ל-3 השנים הבאות.

לאחר שוועדת העבודה של הכנסת דנה באופן

יסודי על בעיות השיכון וכן ערכה סיוור בכמה מן השיכונים שכבר נבנו, החליטה, בין השאר, את הדברים הבאים: "הוועדה תובעת מאת שר העבודה להחיש את התכנית התלת-שנתית של הקמת מבנים קבועים לתושבי שכונות הצריפונים ולהביאה לדיון בפני וועדת העבודה של הכנסת, שתתכנס לשם כך בימי הפגרה, הוועדה רואה לה לחובה לקרוא לממשלה שלא תרפה מאמציה להשלמת התכנית התלת-שנתית. היא קוראת לתושבי המעברות לסייע להגשמת התכנית, המחייבת הוצאות של עשרות מיליונים לירות ע"י השתתפותם העצמית בהוצאות הבנייה, ולסיים בזה את חיסול המעברות. הוועדה קוראת לאזרחי המדינה לתת את חלקם במילוה לשיכון עולים, כי רק ע"י מאמצים משותפים של הממשלה, יושבי המעברות ושכונות הצריפונים וכלל האזרחים וכן עזרה הסוכנות היהודית תוכל המדינה לשאת במעסה הגדולה הזאת".

כזכור, נתקבלו ההחלטות הללו ע"י הוועדה

כולה, פרט לסיעה הקומיניסטית אשר הגישה הצעה נפרדת, אשר נדמה לי כי העוקף שבה היה נגד מילוה השיכון ולא נגד הדברים האחרים.

אנחנו פעלנו ברוח המסקנות הללו, גם

ספני שרצינו ללכת לקראת רצון הוועדה וגם ספני שהכרתנו היתה בענין זה זהה עם המסקנות הללו. חשבתי שאוכל בסוף אוגוסט להגיש את התכנית, אולם כידוע חל בחקופח הפגרה משבר כספי די מסובך בקשר למיפון שיכון העולים, אותו שיכון שטרחנו בו במשך השנה העברית תשי"ז. עשינו מאמצים גדולים כדי להתגבר על הקשיים הפיננסיים עד שהגענו עם משרד האוצר להסדר מניח את הדעה ונתפנינו להמשיך בהכנת התכנית, שהושקעה בה עבודה מרובה ביותר.

בעיקר הושקעה עבודה בצילום המצב הקיים,

שאותו עשינו ע"י סקר מיוחד שחייב הוצאה כספית ועבודה מרובה. העבודה נעשתה ע"י חברת עמידר, שהיא נאמן הממשלה להחזקת נכסי הסגורים שלה. כל דירה שבנינה הושלם, נמסרה לידי עמידר, שהאחריות העליונה לפעולתה חלה על שר העבודה, מכיון שהוא משמש יו"ר מועצת המנהלים שלה, ועי"כ קיים הקשר בין הבנייה לבין הטיפול לאחר הבנייה, צוות של אנשי עמידר ערכו סקר, שתכנית מטקנותיו נמצאה בחוברת שקיבלו חברי הוועדה. אציין גם כמה דברים אחרונים:

נתברר שיש למעלה מ-15 אלף משפחות במעברות הצריפונים וכ-3000 משפחות בצריפי מחנות הצבא הבריטי, שהם צריפונים לכל דבר, בכל אופן במובן השלילי של המושג הזה, אין לנו כל יסוד להפריד בין סוג אחר לשני, אנו רואים אותם כיחידה אחת.

נכון שנכלל 18,000 היחידות כלולים כ-1500 רווקים, שאנו רואים אותם להלכה כיחידות משפחתיות, מכיון שהמדובר ברווקים כאלה שכל אחד מהם מחזיק בצריפון, או שזה פרט של משפחה שנהרסה לרגל גירושין או מקרה מוות, או שזו משפחה לעתיד לבוא, הכנסנו את 1500 הרווקים לכלל המושג של משפחה, אם כי מבחינה דיסוגרפית-סטטיסטית שהורה אין זה אותו דבר.

ערכנו את התכנית לא ל-18 אלף יחידות, כי אם ל-20 אלף יחידות, מכיון שהנחנו כי ביצוע היסול המעברות והעברת האנשים למבני קבע גם אם היה לנו כל הכסף היה נמשך בודאי כשנתיים, מה גם שהקשיים הכספיים הם מרובים מאוד, הן מצד המשתכנים והן מצד המסמנים, ועל-כן הבאנו בחשבון גידול טבעי של התבגרות, הנחנו כי במשך 3-3½ השנים, עד למועד האחרון של הגשמת התכנית הזאת, תגדל האוכלוסיה במספר בוגרים נוספים שיזדקקו לשיכון אינדיבידואלי.

אזכיר אי-אלו פרטים שאולי זכורים לחברי הזועדה מתוך קריאה בחומר שנמסר להם, ממשלת ישראל לא התחייבה באופן רשמי לחסל את מעברות הצריפונים. בזמן המו"מ הקואליציוני עוד היו מעברות של ברוכים ופחונים, שאח היסולן נטלה על עצמה הממשלה, על כך מסרה בשעתו שרת-העבודה הודעה בכנסת ובכיוון זה גם פעלנו.

ארשה לעצמי להזכיר לכם 2-3 תאריכים שהם מבחינת תאריכים קובעים בכל הפרשה הזאת. החחילו להקים מעברות בסוף 1950 - ראשית 1951, ז.א. שהגלים הראשונים והגדולים של העליה התגוררו, כל עוד לא נאחזו במקורות של התפרנסות עצמית, על חשבון הסוכנות היהודית, בלא עבודה, בלא הבחנה בין משפחה למשפחה ע"י מחיצות טכניות כלשהן, בצריפונים גדולים משותפים למשפחות רבות, שקראו להם בשעתו - שערי העליה, מחנות העליה, כזונם וכמה וכמה שירותים אחרים היו על חשבון הסוכנות היהודית. היו יורדים מהטמוכים אל השולחן הזה רק אותם האנשים אשר בכוח עצמם או בכוח הציבור הסתדרו כעבודה, הם עזבו את המחנה ויצאו למקום שיצאו.

בסוף 1950 או בראשית 1951 נפלה הכרעה גדולה מאוד - היסול מחנות העולים, הקמת מעברות והוצאת האנשים אל המעברות לדעת, היתה זו ההכרעה הפרינציפיונית, המעשית הכנדה ביותר בכל דרכי קליטת העליה, אינני אומר שהיה זה אידיאל; היה זה אידיאל מבחינה אחת, שפסקה הגזירה שחלה על האנשים לחיות במשותף מאונס וכלא סידורים מינימליים לחיי משפחה קיימים.

האנשים עברו למעברות מ-4 סוגי מבנים: אהלים, ברונים, פחונים וצריפונים. הוכנסו למעברות למעלה מ-60 אלף משפחות, מזה 17,000 משפחות באהלים, והם נאלצו לחיות בהם לא רק בקיץ במשך למעלה משנתיים.

ברור שהמעבר ממחנות העליה למעברות היה בזה לא רק משום העברה טכנית מסוג אחד לסוג שני של מגורים, לסוג אינדיבידואלי, בעיקר היתה כזה מהפכה כלכלית, כי פסקו הסעודות המשותפות על חשבון הסוכנות. ההעברה למעברות היתה כרוכה גם בהטלת חובה עצמית על אנשי המעברות להתחיל להתפרנס מכוח עצמם, כמובן שזה היה מלווה במאמץ גדול לסידור עבודות, הקרואות עתה יזומות, וכך נמשך הדבר

במשך השנתיים התברר שעם כל ההתקדמות, האנשים עצמם יוצרים בעיה חברתית, כלכלית דפסיכולוגית לא קלה, וכאן קבע המספר עצמו, הכמות עצמה הפכה לאיכות. ואז נפלה ההכרעה השניה - החלטת הממשלה להתחיל בחיסול המעברות, שהוחל בו בינואר 1953. חיסול המעברות הוא רק הביטוי השלילי לתהליך ששמו העברת תושבי המעברות לשיכונני קבע.

במשך 4-4½ שנים, בשנים 1953/4/5/6, הועברו לשיכונני קבע 2/3 מתושבי המעברות, כ-42 אלף משפחות, במטרת ההתחייבות שהממשלה ראתה להכריז עליה, שהיא נוטלת על עצמה להעביר לשיכונני קבע את תושבי האהלים, הברונים והצריפונים, וכך באמת היתה החלוקה: 2/3 מתושבי המעברות שכנו בסוגים הללו של מבנים וקצת פחות מ-20 אלף משפחות שכנו בצריפים, כמובן, נתן עדיפות לאלה שיבנו במבנים רעועים יותר.

יש אולי להצטרף מבחינה חינוכית, שהתהליך הכביר, מבחינה פיננסית וטכנית, של העברת 42 אלף יושבי מעברות לשיכונני קבע במשך 4½ שנים, עבר ללא חשומה לב מרוכזת בציבור, אולי מפני שנחשב כדבר טובן כאליו. היה זה מפעל עצום מבחינת ההיקף, מבחינת ההשקעה הכספית ומבחינת המצוה ההומניטארית הגדולה. הגענו לידי כך שלא קיימים יותר ישובים של אהלים, ישובים של ברונים וכמעט שאינם קיימים ישובים של פחונים נשארו רק 2500 פחונים, שאנו מקווים לחסל במטרת התקציב השוטף. אינני מדבר על אהלים בודדים, ברונים או פחונים בודדים, הקיימים על אחריות היושבים בהם ושאינן עליהם אחריות ציבורית. מבחינה חינוכית כללית של כלל הציבור שלנו, מבצע העברת 160 אלף גפשי לשיכונני קבע עבר ללא תשומת לב. יש ערך חינוכי להבלטת עובדה זו גם מצד אחר, שגם היה נוטע תקווה ומעודד את אלה היושבים עדיין במעברות.

העובדה שהממשלה לא התחייבה לחסל את

מעברות הצריפונים לא יכלה לשנות כמה וכמה תהליכים שאינם תלויים בה, בזמנו הוכנו אנשים במעברות לצריפונים, שרוב תושבי המעברות קינאו בהם, כי לעומת האהלים, הברונים והפחונים נחשבו הצריפונים למעין שיכון קבע למחצה, קודרת וגם שאין פחד לעבור בה גם חורף, והיושבים בהם קיבלו כדבר טובן כאליו שחיסול המעברות פירושו - חיסול המבנים הגרועים יותר. במשך הזמן חלו תמורות: הצריפונים בלו ובחלקם הגדול נתפוררו ויכלו להחזיק מעמד בלשהו ע"י השלת סלאים על גבי סלאים. כן לא היה בכוחו של צריפון, בעל שטח של 16-24 מ"ר כולל מטבח עם שירות סניטרי מסותף לשתי משפחות בחוץ לקלוט שום חוספת טבעית, ביחוד של אנשים מתבגרים. זה יצר מצב חברתי חמור ומסוכן של הנוער, צעירים וצעירות. זו אחת הסיבות לחזיונות, שהם אופייניים יותר למעברות מאשר לשיכונני קבע, בנוגע למתרחש בקרב גילים סטטיים של צעירים וצעירות מתבגרים, אשר אחת מהשתיים: או שנגזר עליהם בגיל זה לקיים לינה משותפת עם כל המשפחה בצריפון בן 20 מ"ר, או שנגזר עליהם דבר גרוע יותר, לחפש דרכי לינה באמצעים בלתי נורמליים, או להתפתות לפעמים גם לקשרי נישואין שענין דירה או לא דירה מטלא בהם תפקיד פאסלי.

התמורה שחלה בזרמי העליה החריפה את

הבעיה הזאת, כי באותן השנים שפעל התהליך של חיסול האהלים, הברונים והפחונים נאסרה היציאה מארצות אירופה המזרחית, בדרך זו, לגמרי בחוקף תהליכים אובייקטיביים, קלטו המעברות עולים רק מאותן הארצות שהיציאה משם היתה מותרת או אפשרית, כלומר, באותן השנים היתה העליה כמעט ב-100% רק של יוצאי ארצות האיסלם, משמע שהמעברות נתמלאו ע"י בני ארצות האיסלם, והם הפכו ליושבים של בני עדות המזרח ברוב המכריע. משנתחזר זרם העליה מארצות אירופה המזרחית, בעצם באותו חודש שחל מבצע סיני - תופעה מקרית מבחינה קלנדרית - באנו לידי מסקנה שהכנסת אנשים למעברות יש בה משום תקלה חברתית וגם משום בזבוז כסף מבחינת הסווח הרחוק, כי סופם של כל

30,10,57

המבנים האלה להיהרס ולבנות במקומם אחרים, והכסף המושקע במבנים אלה אינו מצויק את עצמו, אלא באותה מידה שיש הכרח לקלוט באופן מהיר, או באותה מידה שאין כסף.

בעשור מאמצים לשכלל את דרכי הקליטה.

כשם שב-1951 פסקו להכניס עולים חדשים לשער העליה אלא הכניסו אותם ישר למעברות, וכשם שבהמשך הזמן פסקו להכניס עולים חדשים למעברות אלא ישר לבתי בניינים באיזורי הפיחוח וההתיישבות, הגענו בשנה - שנה וחצי האחרונות להתקדמות רבה יוחר של העברת העולים ישר לשיכוני קבע.

מבחינת החלוקה העדתית של העולים, זה

יצא כך שהשכלול האחרון חל על 60% עולי אירופה המזרחית ופחות מ-1/3 על עולי מצרים ועולי ארצות אפריקה שנחלק לא גדול היו סרוכזים במרסי.

והנה, דוקא הבנייה המרונה, דוקא החזיון

החיובי שבונים הרבה, היא היא שגרתה והחריפה את ההרגשה אצל אלה היושבים זמן רב בצריפונים שהנה בונים אבל המבנים נמסרים לא לוותיקים כי אם לעולים החדשים, זו חזרה על התהליך שהארץ עברה גם ב-1/1950. קמה אז תרעומת קשה בתוך הישוב הוותיק בארץ על כך שהמדינה רואה לעצמה חובה לדאוג לשיכון העולים החדשים, ואיננה דואגת לשיכונם של הוותיקים הגרים בתנאי שיכון גרועים, ואז קם המפעל הגדול של שיכון הוותיקים, שיחד עם שיכון הוותיקים בהתיישבות הגיע למעלה מ-10 אלפים יחידות דיור. התופעה שאנו עדים לה עכשיו היא חזרה על תהליך קודם בהיסטוריה אבל במישור גבוה יותר. ובהיקף אחר, הן מבחינה טכנית והן מבחינה גיאוגרפית, אלא שהרגשת הקיפוח איננה מפורזת בין תאים סרוכים וקטנים כל אחד בפני עצמו על פני כל הארץ, אלא סרוכות במעין גיטאות. הניגוד בין וותיקים לחדשים, לרגל האופי האתנוגרפי של הרכב יושבי המעברות - הסקר שלנו הראה כי 87% מיושבי מעברות הצריפונים הם בני עדות המזרח, ובין כלל עדות המזרח למעלה מ-60% הם בני עדה אחת, בני עולי ככל, דבר שהחסיר את המצב מבחינת המנטליות השהייה בקרבם - הפך את הניגוד בין החדש לוותיק לניגוד בין לבן ושחור, בכל אופן, זוהי הרגשתם, אני אומר זאת בניקורת, כי יש עמומים שמילאו בענין זה תפקיד לא חיובי ביותר. נוצרה הרגשה של הפליית בני עדות המזרח לעומת יוצאי אירופה, ולא הועילה כל המברה כי העולים הבאים עכשיו באים לא מפני שלא רצו לכוא בעבר, אלא היו סגורים ולא נתנו להם לצאת, בזמן שנמרוקו טובים ועיראק לא רק שנתנו לצאת, אלא היה ודיים נחקשו לצאת, כן לא הועילו החסברות שחלק מכריע מהאנשים האלה עברו קטטורופה של השמדת היטלר והמחנות, יסורים שלא עברו לאשרנו על בני עדות המזרח ועל האשכנזים שבמערב, ואי-אפשר להטיל עליהם עוד פעם יסורים. אנשי המעברות הפכו טרף לכל הסברה בלתי הוגנת, ושום הסברים שברוך כלל עלולים להתקבל על הדעת, לא נקלטו שם, ולא מתוך זדון לב.

בתנאים אלה לא יכלה הממשלה לעמוד בפני

הצורך, רק מבפני שכאומן רשמי היא לא החחיבה לחסל את מעברות הצריפונים, וכך נולדה תכנית השיפון החלה-שנחית, שהומצאה באופן קונסטרוקטיבי ע"י הדיונים של הוועדה הזו. יש לציין, כי אגף השיכון השקיע בזה לא רק עבודה טכנית, אלא הרבה מאמצים נפשיים ויחס לבני חם.

אני רוצה לומר באופן סכמטי כיצד אנו

רואים את אפשרויות התגשמותה של התכנית. כבר אמרתי, כי מאחר שהכנסת לא כללה בחקציב השוטף שום סכום לצורך היטול מעברות הצריפונים, התכנית נערכה לגבי 3 השנים התקציביות הבאות החל משנת התקציב החדשה, אולם תוך העבודה כאנו לידי מסקנה שטעמים רבים, וביחוד כדי לתת את לאנשי

המעברות, החלטנו להפוך את התכנית התלת שנחית לתכנית בת $3\frac{1}{2}$ שנים, אולם באופן רטרואקטיבי, $3\frac{1}{2}$ שנים כאלו שמקצרות את הדרך ולא כאדירות אותה, לנצל את חצי השנה הקרובה כדי להתחיל בשהו, כך שהתכנית היא ל- $3\frac{1}{2}$ שנים החל מהיום.

החלטנו שהשיכון לתושבי המעברות יהיה כתנאים שווים לעולים החדשים. בדרך כלל, מקבלים העולים החדשים את השיכון כתנאי רכישה באיזור מאוכלס ובתנאי שכירות באיזורי פיתוח.

אנו מתכוונים לבנות 20,000 יחידות דיור לפי התנאים הבאים: 2000 יחידות לבעלי היכולת והרצון החזק יותר במסגרת מפעל החסכון לבנין בתנאים של אשראי נוח יותר מאשר לאזרחים סתם, ע"י יצירת קרן מיוחדת למתן משכנתא נוספת. 12,000 יחידות דיור בנות 3 גדלים: 1. דירה קטנה בת 36 מ"ר; 2. דירה בינונית בת 46 מ"ר; 3. דירה גדולה בת 54 מ"ר. בעד הדירה הקטנה יצטרפו לשלם סיד עם ההרשמה 200 ל"י; בעד הדירה הבינונית - 400 ל"י; דירה גדולה - 700 ל"י. לעת הכניסה צריך להצטרף סכום של 700 ל"י בעד הדירה הקטנה; 1300 ל"י בעד הדירה הבינונית ו-2200 ל"י בעד הדירה הגדולה.

הסקר מראה שרק ל-55% של יושבי המעברות יש פרנסת קבע, 20-21% עובדים ארעיים, כולל עובדי דחק; 19% זקנים, קשישים ולקוחות של לשכת הסעד.

בנינו את התכנית השיכון שלנו באופן כזה שהיא לא תהיה נכחינת גרוי בלבד למחוסרי היכולת, ועל-כן החלטנו להקים עוד טיפוס אחר של מבנים, טיפוס זול ביותר, שיהיה קומבינציה בין הצריף הסוב לבית. נבנה שני בתי מגורים בגודל בית רגיל מבטון ומתוך 20,000 הצריפונים גוציא 4000 צריפונים במצב טוב שימשו לשירותים, מבנה כזה יצטרך לעלות כ-60% ממחיר הבית הקטן - כ-3300 ל"י. נוסף לזה החלטנו, שאת הדירות האלה נעמיד גם בתנאי שכירות, ולא רק באיזורי הפיתוח.

נוסף לכך החלטנו להכניס לתכנית השיכון סעיף בשם "קרן כספית לעזרה למעוסי אמצעים". אנו מביאים בחשבון שנקרב יושבי המעברות יהיו כאלה שלא יוכלו להכניס אפילו 200 ל"י כתשלום ראשון. כאמצעות קרן זו, שיהיה בת 6 מיליון ל"י, אפשר יהיה לעזור למיעוטי היכולת לשלם את המזומן ע"י הפיכתו לאשראי לשנים הבאות.

תכנית השיכון מסתכמת ב-115 מיליון ל"י, מזה 17-18% השתתפות המשתכנים עצמם. היתר צריך להתממן ע"י הממשלה והסוכנות היהודית, ואם אפשר, לגייס גם את עזרת ההסתדרות. אנו מעריכים ש-10-5 מיליון ל"י אפשר יהיה לגייס אצל הקבלנים, כלומר, שהם יבנו לנו באשראי למספר שנים.

עלי לצייין, כי הפעם, שלא כמו במקרים האחרים, בהגתי באופן יוצא מהכלל והגשתי את התכנית באופן רשמי בעת דבעונה אחת גם לחברי הממשלה וגם לחברי וועדת העבודה של הכנסת, מאחר שראיתי אותה כהמשך של פעולה שחלק מיוזמתה בא מצד וועדה זו. הממשלה דנה בישיבתה האחרונה בתכנית זו, הקדישה לכך כמעט את כל הישיבה, ולקראת הישיבה הזאת יכולתי להביא הסכם חלקי עם שר האוצר על בניית 2000 יחידות דיור בסכום של 10-12 מיליון ל"י עוד לפני השנה התקציבית החדשה, הצעה שאושרה גם ע"י הממשלה. התכנית בכללותה נמסרה לוועדת השרים לעגיני כלכלה לדיון ולהחלטה לגבי כל פרט ופרט, על מנת שמסקנות וועדה זו יונאו מחדש לאישור מופי של הממשלה.

היו"ר ע. גונדריין:

עלינו לשמוע פרטים נוספים מסר טנה, ראש אגף השיכון במשרד העבודה, אולם נשמע אותם כחילת הישיבה הקרובה, ואחרי-כן נפתח כולכות.

י. עילם:

כתקציב 1957/8 היו 10 מיליון ל"י לצורך העליה, בעיקר לתעסוקה בינתיים חלו שינויים ובשבוע החילף הובאה בפני וועדת הכספים הצעה על אופן חלוקת הרזרבה הזאת, שלפיה יעמוד לרשות משרד העבודה סכום של 6 1/2 מיליון ל"י. הוגש גם פירוט הסכום הזה, אך בוועדת הכספים עלתה כחשבה כי וועדת העבודה תדון בפרטים, כמובן שהסכומי להצעה זו והתחייבותי לבקש כאח וועדת העבודה לדון בזאת עוד חודש ימים.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.00)